

Het parlement van de ondergrond

Het borgen van het belang van de ondergrondse ruimte bij stedelijke ontwikkeling door middel van Staalkaarten

Berry Kok

Adviseur Ondergrondse Infra GPKL
Bestuurslid KLO

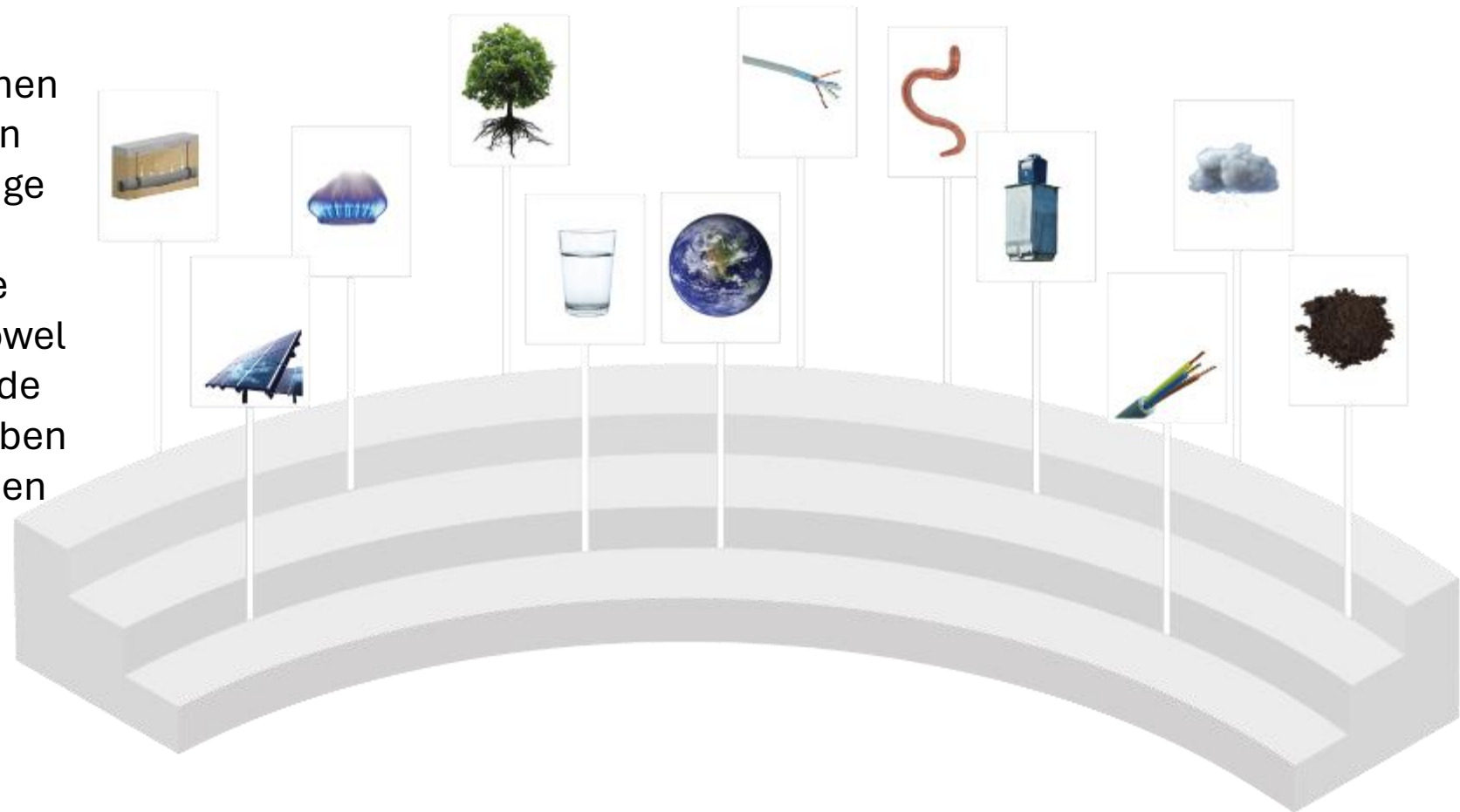

Beeld: parlement van de Noordzee

Parlement van de ondergrond

In een parlement kunnen alle stemmen gehoord worden en worden besluiten genomen op basis van een zorgvuldige en evenwichtige procesgang.

In het geval van de parlement van de ondergrond betekent het dat voor zowel de 'harde' als 'zachte' elementen in de stedelijke ondergrond een stem hebben en dat hun belang wordt meegenomen in de besluitvorming.

Beeld: parlement van de ondergrond (Bright)

Conclusie rapport Bright?

- I. Niet de wet- en regelgeving zelf is het probleem, maar vooral de toepassing van deze wet- en regelgeving.
- II. Vaak neemt men direct aan dat het eigenbelang in conflict zal zijn met het belang van de ander
- III. Het sturen op het individuele belang versus de moeite die het kost om in de uitvoering integraal te werken leidt uiteindelijk tot passiviteit en stilstand.

De belangrijkste aanbeveling is dan ook dat op een andere manier samengewerkt moet worden aan de openbare ruimte.

Waarom is dat belangrijk?

Bij het werken aan de stad is de ondergrond en het stelsel van vitale systemen van elektriciteit, warmte, en (afval)water randvoorwaardelijk voor wat er boven de grond mogelijk is. Geen verdichting van de stad zonder verduurzaming van het energiesysteem.

Beeld: gebiedsontwikkeling Buiksloterham (Bright)

Waarom is dat belangrijk?

Veel bovengrondse toepassingen hebben een grote ondergrondse impact.

Niet meer dan anders!

Stellen van eisen.

Wat zijn je belangen?

Wat zijn je
overtuigingen en
Normen?

Wat wil je?

Wat vind je?

Wat zijn je waarden?

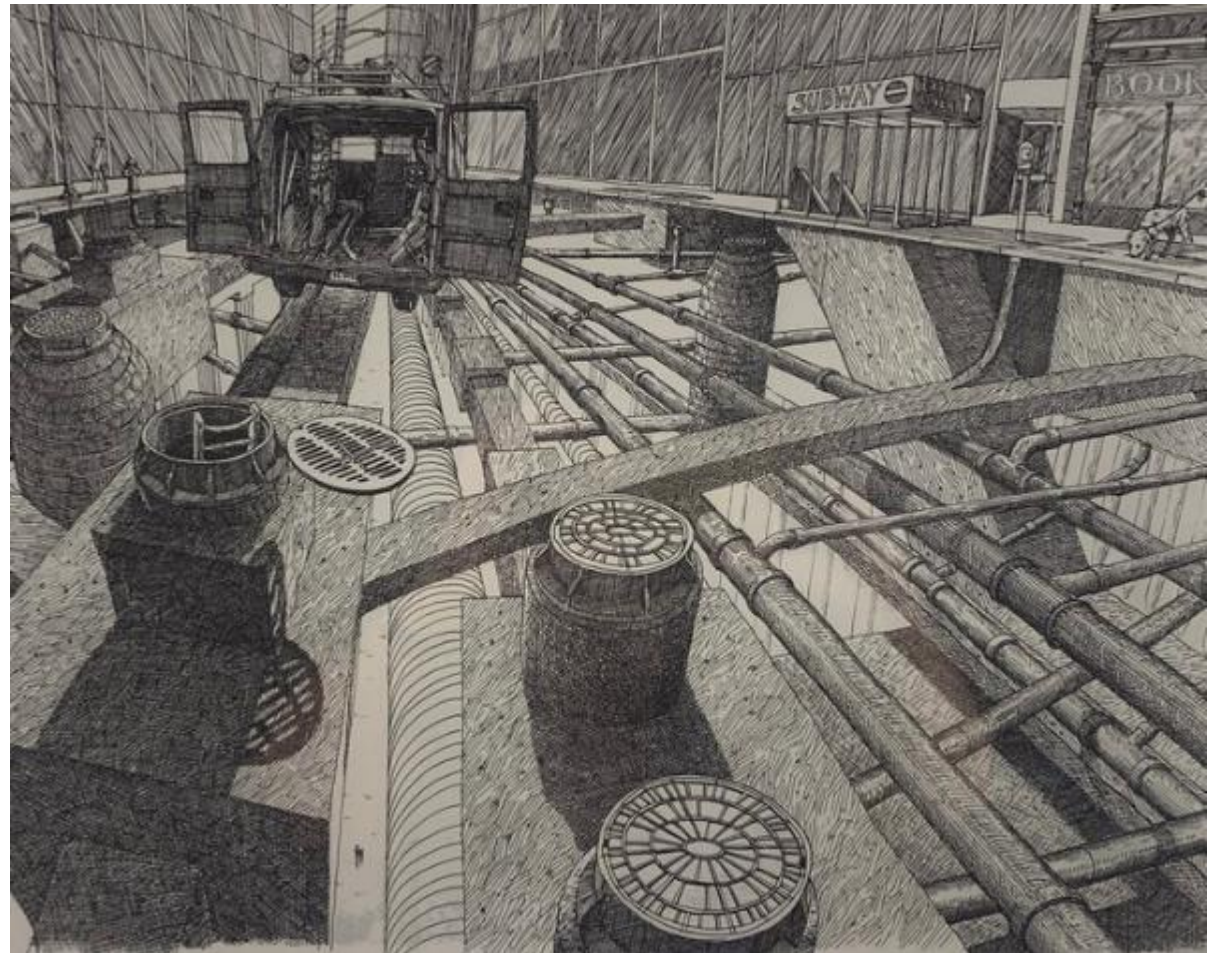
Wat zijn je behoeften?

Waarom is dat belangrijk?

Alle ondergrondse infrastructuur bij elkaar heeft een groot ruimtebeslag onder onze straten.

Bron: Instituut voor ondergrondse infrastructuur ikt-nederland.nl

Beeld: underground - David Macaulay (1976)

Waarom is dat belangrijk?

Alle ondergrondse infrastructuur bij elkaar heeft een groot ruimtebeslag onder onze straten.

Beeld: GPKL

Waarom is dat belangrijk?

In de ruimtelijke ordening wordt daar nu nog te weinig aandacht aan gegeven door planologen en stedenbouwkundigen. Zo is de ondergrondse infrastructuur niet meegenomen in het werken met de Omgevingswet.

Beeld: Omgevingswet

Staalkaarten

De staalkaarten borgen het belang van een zorgvuldige omgang met de ondergrond bij het werken aan de stad.

- I. Staalkaart integrale benadering van het gebruik van de ondergrond
- II. Aanvulling en wijziging van het Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving)
- III. Het toevoegen van een Programma voor de ondergrond aan art. 3.6 Ow
- IV. Schrappen art. 2.29, onder p, aanhef en 4de Bbl (Besluit bouwwerken leefomgeving)
- v. Integreren van hfstk 5, 5b en 5c Tw in de Omgevingswet en nuanceren absolute gedoogplicht van aanbieders.

Staalkaart Integrale benadering van het gebruik van de ondergrond

INLEIDING

Staalkaart

Deze staalkaart is een uitwerking in het kader van de opdracht die AKD heeft gekregen van Ontwikkelteam 5 van Citydeal. Deze opdracht strekt tot het onderzoeken van mogelijke instrumenten/maatregelen met daarbij vijf concrete aanbevelingen om binnen het stelsel van de Omgevingswet in te zetten om de beschikbare (ondergrondse) ruimte optimaal en toekomstbestendig te kunnen gebruiken.

In dat kader is een voorstel gedaan om het Bkl aan te vullen met een verplichting om in het omgevingsplan rekening te houden met het ondergronds ruimtegebruik. Ook zonder deze verplichting in het Bkl bestaat er echter ruimte voor gemeenten om in het omgevingsplan regels op te nemen om het ruimtegebruik van de ondergrond te optimaliseren en toekomstbestendig te maken. Met deze staalkaart worden voorbeeldregels gegeven die kunnen bijdragen aan een optimaal en toekomstbestendig gebruik van de ondergrond.

Kader van deze voorbeeldregels

Het kader van deze voorbeeldregels wordt gevormd door de volgende voorgestelde aanvulling in hoofdstuk 5 van het Bkl, die voor Ontwikkelteam 5 van Citydeal zijn opgesteld.

Voorzet aanvulling Bkl

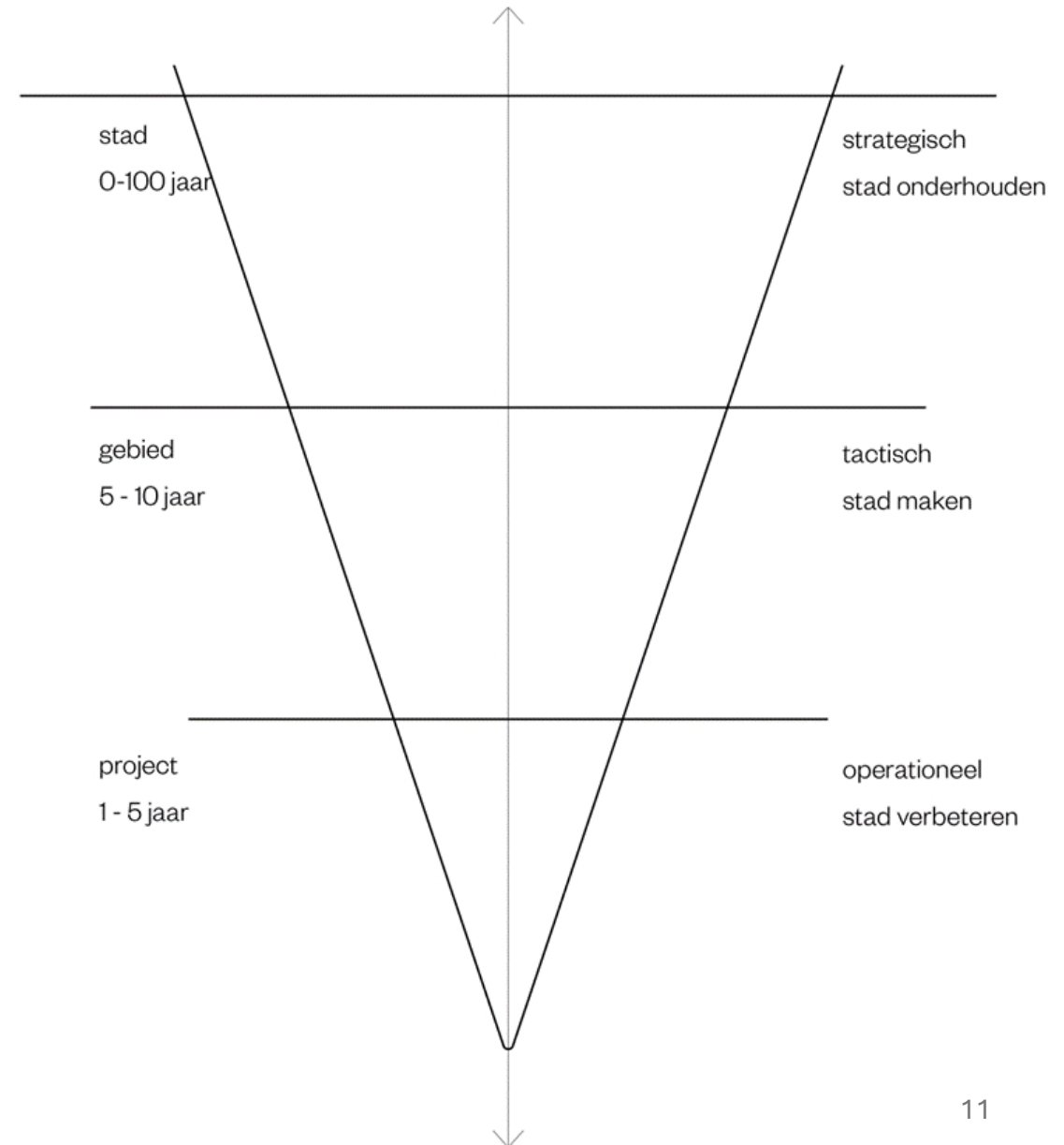
Artikel 51r Bkl

1. In een omgevingsplan wordt voorzien in een regulering van het gebruik van de ondergrond.
2. Het omgevingsplan kan in ieder geval regels stellen ten aanzien van de volgende activiteiten:
 - a. de aanleg, wijziging of instandhouding van kabels, leidingen, waterbergingen, kelders, parkeergarages, bodemonerisysystemen en rioleringen;
 - b. tijdelijke activiteiten als bedoeld onder a of activiteiten ten behoeve van de aanleg, wijziging of instandhouding van activiteiten als bedoeld onder a;
 - c. het scheppen, wijzigen of behouden van een ruimte rond de onder a en b bedoelde activiteiten;
 - d. activiteiten boven de ondergrond die een aanzienlijk effect kunnen hebben op de ondergrond, daarin aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a en b en aanwezige verontreiniging;
 - e. onderzoeksverplichtingen ten aanzien van de aanwezigheid van activiteiten als bedoeld onder a tot en met d in relatie tot aanwezige voorzieningen in de boven- en ondergrond.
3. Een omgevingsplan voorziet in een motivering voor de regulering van de in het tweede lid onder a tot en met d genoemde activiteiten waarbij in ieder geval rekening wordt gehouden met belangen van de bescherming van de ondergrond en het belang van zo

#24428250v4

Besef van samenhang

Het besef van samenhang tussen het strategische, tactische en operationele niveau van werken aan de stad is van groot belang.
Ieder niveau heeft haar eigen tijdshorizon en perspectief en benadering van het werken aan de stad.

Besef van systeemarchitectuur

De vitale systemen in de ondergrond hebben ieder hun eigen systeemarchitectuur welke bepalend is voor hoe je hiermee kunt werken. Op ieder schaalniveau zijn dit andere principes.

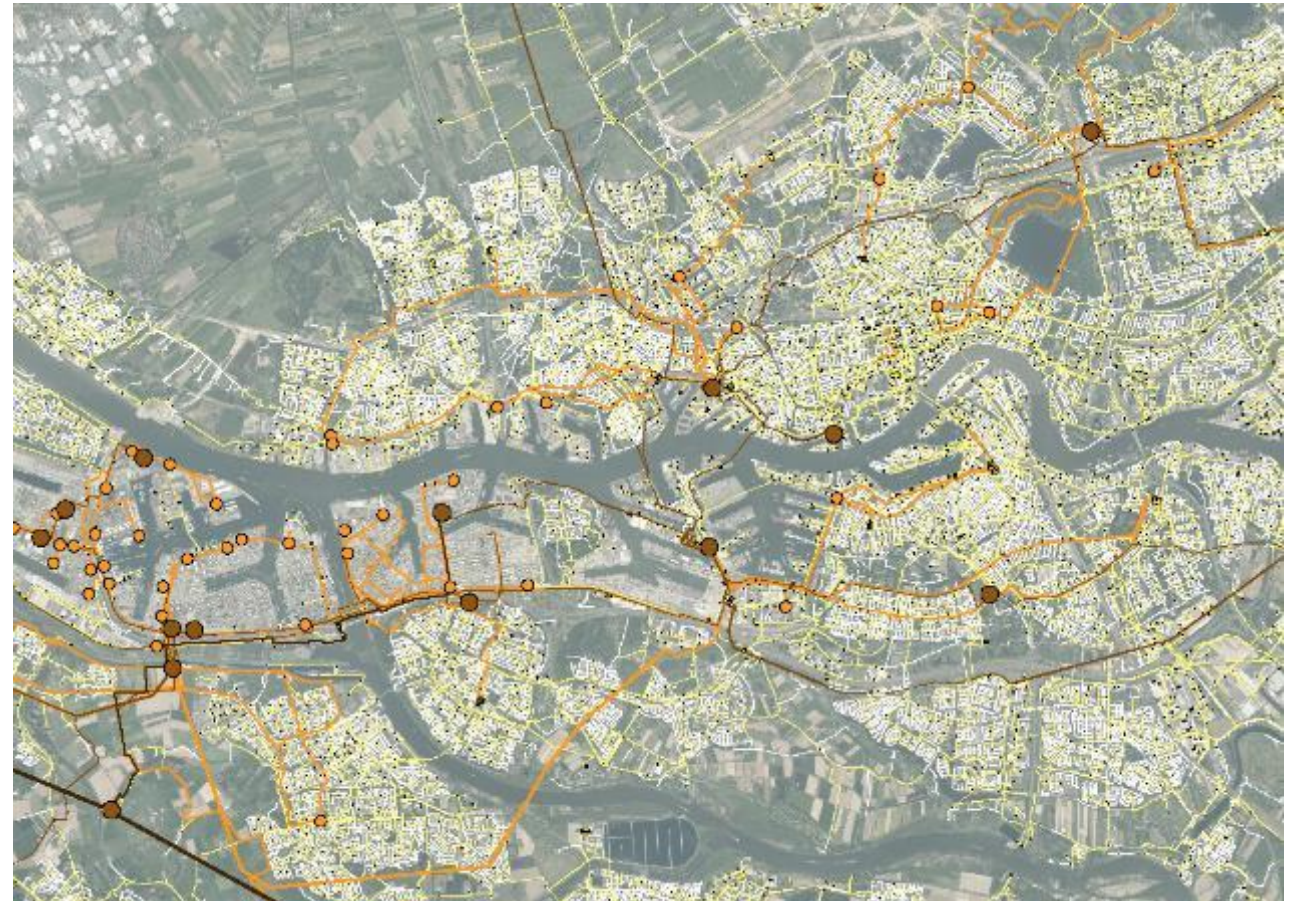
Feyenoord City: Gemeente Rotterdam

Beeld: AD.nl

Stad onderhouden

Op het schaalniveau van de stad/regio is de structuur van de verschillende vitale systemen van groot belang. Waar liggen de grote transportverbindingen, welke ruimtereserveringen vragen deze en waar liggen de knooppunten in het netwerk. Belangrijk is een onderscheid te maken tussen transport en distributienetten.

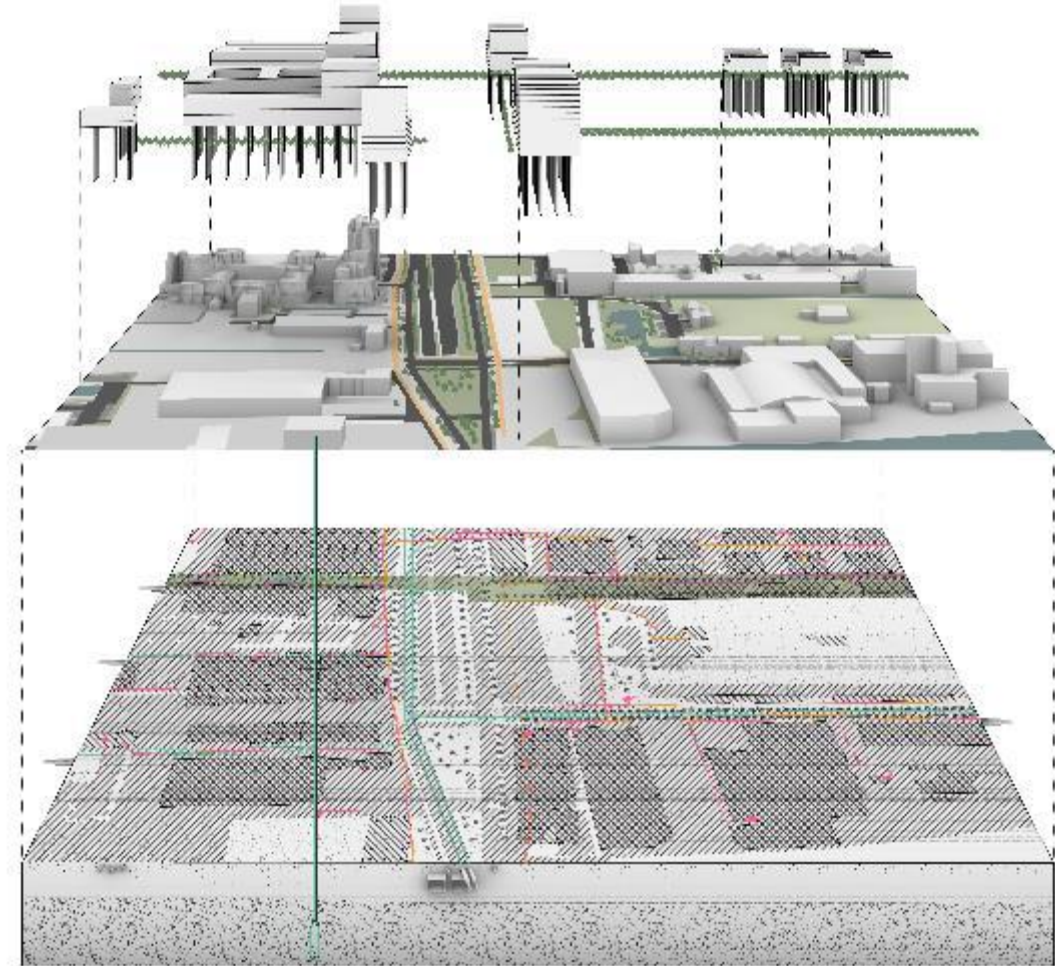

Beeld: Elektriciteitsnet Rotterdam (Bright)

Stad maken

Het verbinden van de ambities van de stad met verschillende opgave, ieder met een andere ruimteclaim, vraagt:

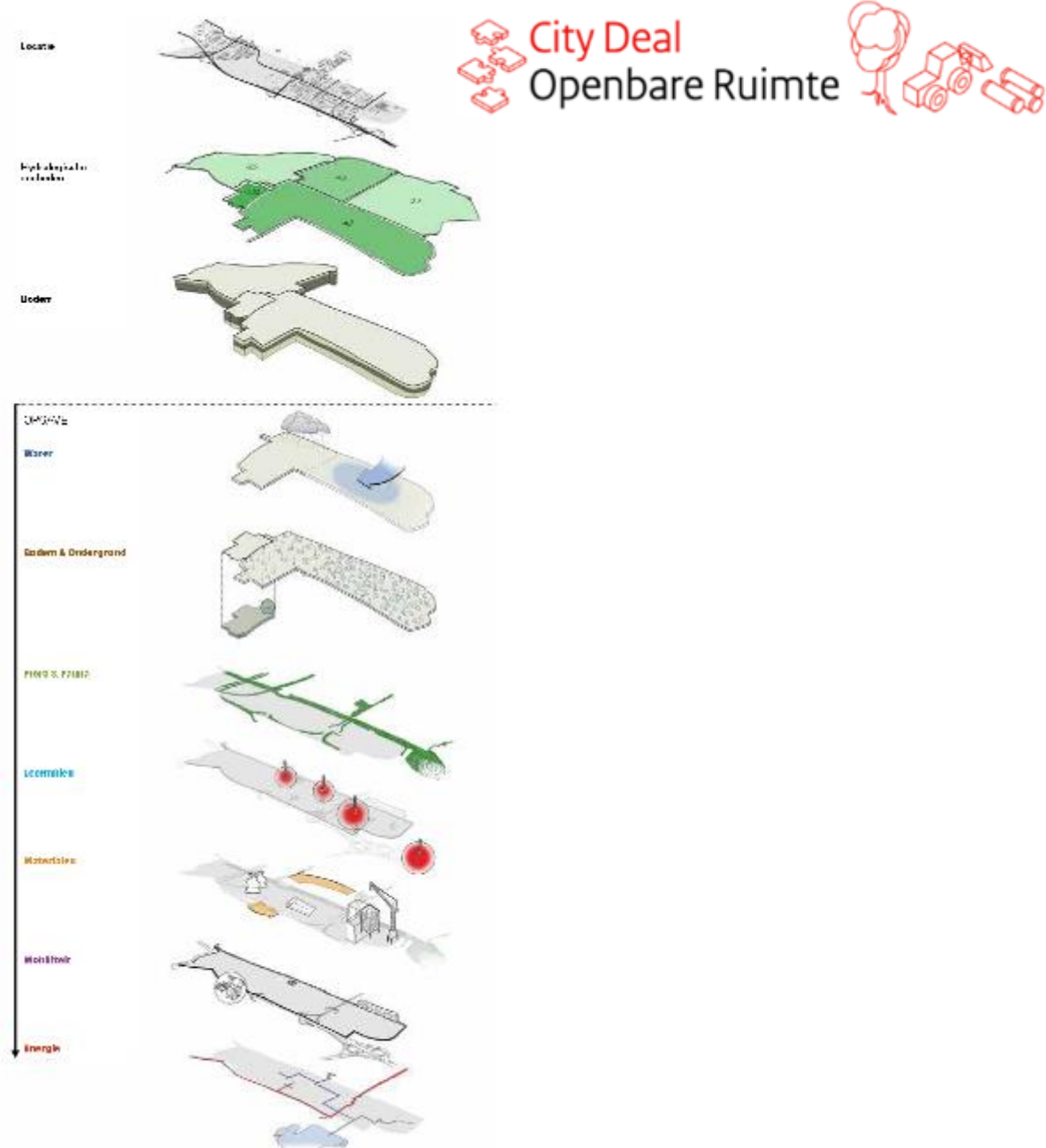
- Het afwegen van vaak andersoortige belangen, met verschillende actoren;
- Het toevoegen van programma ondergrond om risico van gebiedsontwikkeling te beperken;
- Het op tijd in beeld brengen van de ondergrond waardoor plannen wel uitvoerbaar zijn;
- Een samenhang tussen vitale en sociale infrastructuur, welke beide even belangrijk zijn.

Beeld: samenhang tussen boven-, onder- en plattegrond (Bright)

Stad maken

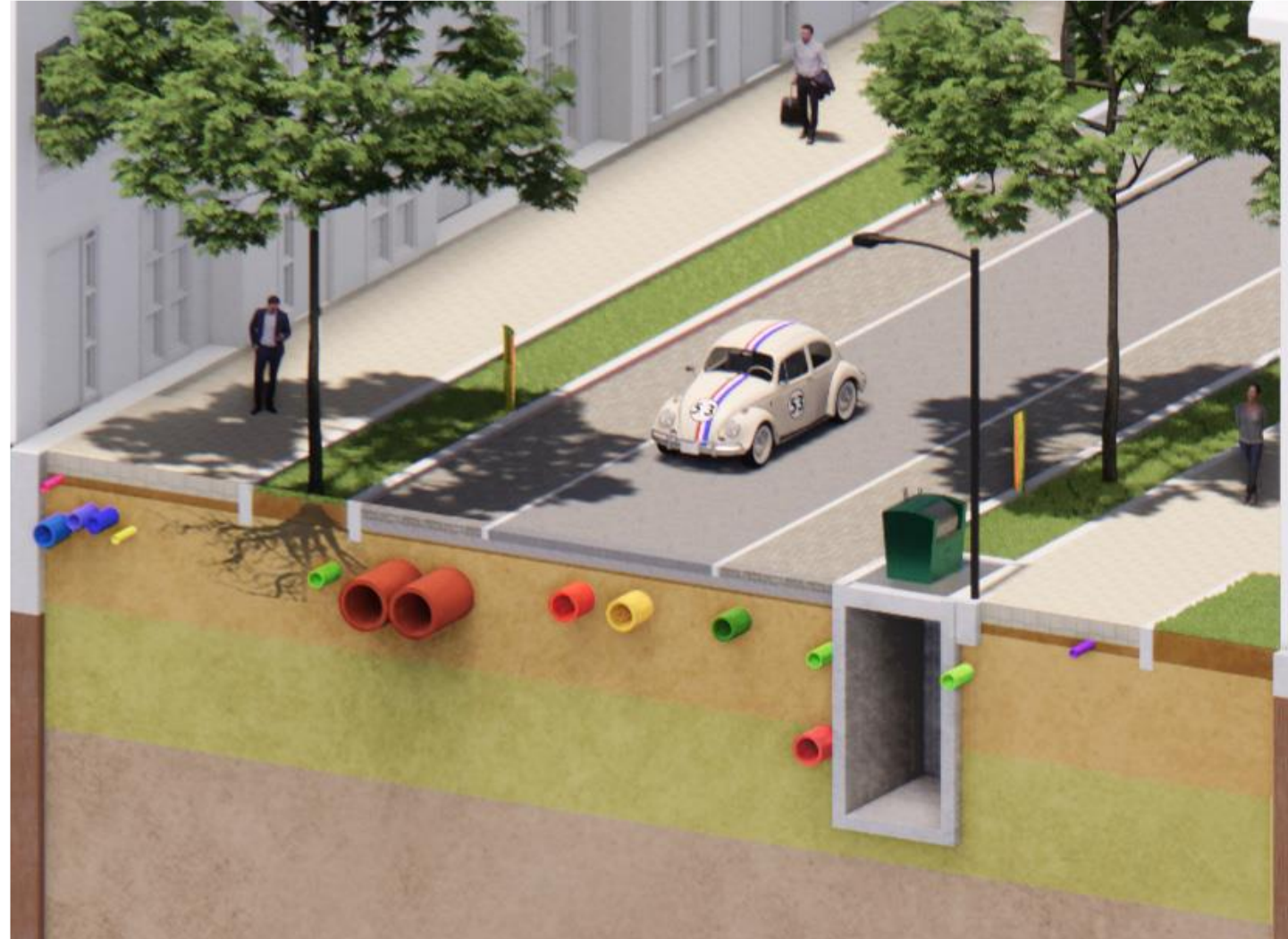
Verschillende opgaven vanuit de vitale systemen hebben een eigen schaalniveau. Dat kan lokaal zijn maar ook regionaal. In gebiedsontwikkeling (het stad maken of het tactische schaalniveau) komen deze opgaven samen in één gebied. Het is belangrijk inzicht te hebben op de kritieke schaalniveaus van de verschillende opgaven.

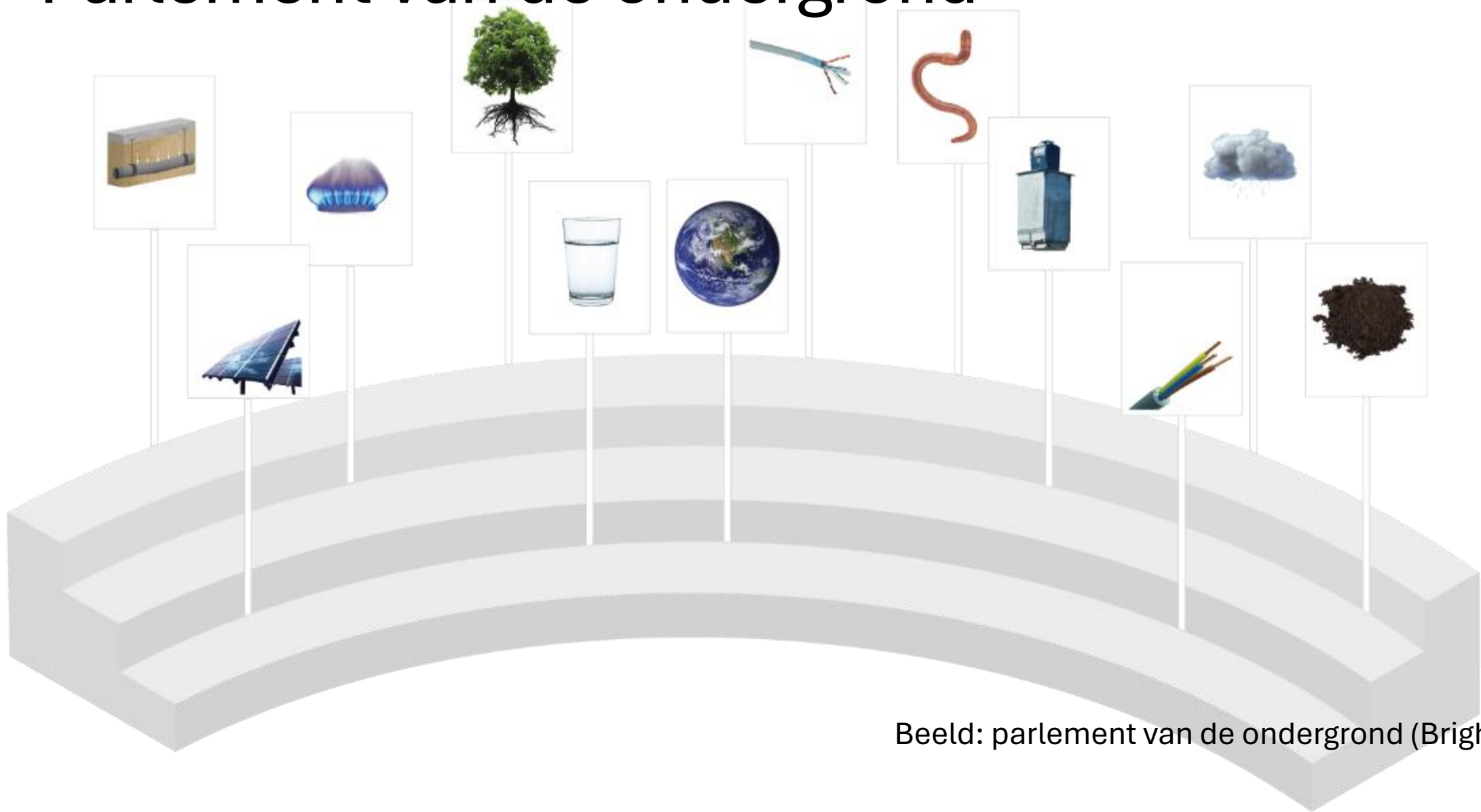
Beeld: verschillende opgaven landen in Amstelstad, IOOR (gemeente Amsterdam)

Stad verbeteren

Niet alles past overal omdat het straatprofiel maar een beperkte maat heeft. Het is dan ook belangrijk inzicht te hebben van de maat van verschillende vitale systemen, ook in de toekomst. Zo zijn de wortels van bomen net zo groot als de bovengrondse kruin en hebben bijvoorbeeld vuilcontainers veel ruimte nodig ondergronds.

Parlement van de ondergrond

Beeld: parlement van de ondergrond (Bright)

